การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี*

Social Welfare Management for Developing Quality of Life of the Elderly in Subdistrict Administrative Organization, Banlat District, Phetchaburi

เสมอ จัดพล**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ 2) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 3) ความสัมพันธ์ของการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และ 4) แนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในการวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุจำนวน 400 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง 15 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด มีการจัดการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และด้านที่มีการจัดการในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่พักอาศัย 2. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม รองลงมาได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านที่ต่ำสุด ได้แก่ ด้านร่างกาย 3. การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ การจัดสวัสดิการด้านนันทนาการกับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย รองลงมาคือ การจัดสวัสดิการด้านที่พักอาศัยกับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย และด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลกับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ 4. แนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลต้อง 1) ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล 2) จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ และจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ 3) จัดบริการครอบครัวอุปการะ

---

* วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความ : เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่สนใจใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สถานที่ทำงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 76150 เบอร์โทรศัพท์ 0-3258-6558 E-mail address : samer.jad@hotmail.com อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชนา พานิช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.ฟาริดา แสงเอี่ยม

ผู้สูงอายุ 4) จัดสวนสุขภาพและลานออกกำลังกาย 5) คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ และ 6) จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ

ข้อค้นพบจากการวิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยใช้หลักการบริหารเชิงรุก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน จัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการทำงานและบูรณาการกิจกรรมร่วมกัน

คำสำคัญ : การจัดสวัสดิการสังคม, คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social welfare management, 2) quality of life of the elderly, 3) relationship between social welfare management and quality of life of the elderly, and 4) guidelines on social welfare management for developing quality of life of the elderly. The study involved both quantitative and qualitative aspects. Quantitative data were collected from 400 samples who were the elderly and qualitative data were collected from 15 samples : 5 chief executives, 5 chief administrators, 5 community developers in subdistrict administration organization in Banlat District, Phetchaburi. A questionnaire and an interview were employed as data collecting tools. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, and content analysis.

The research results revealed that : 1. The social welfare management for the elderly as a whole was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the subdistrict administration organization had the operation in the aspect of health and health care at the highest level, followed by the aspect of social security, family, care and protection, but the aspect of residences was operated at the lowest level. 2. The quality of life of the elderly as a whole was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the elderly had the quality of life at a high level in the aspect of social relations, followed by environment, but the quality of life in the aspect of human body was at the lowest level. 3. The social welfare management had positive relation with the quality of life of the elderly at statistical significance of 0.05. The social welfare management in the aspect of recreation related with the quality of life of the elderly at the highest level, followed by the relationship between the social welfare management in the aspect of residences and the quality of life in the aspect of human body. The lowest relationship level was the social welfare management in the aspect of

health and health care and the quality of life in the aspect of mind. 4. Guidelines on social welfare management for developing quality of life of the elderly were 1) supporting health care costs 2) establishing provident fund and welfare fund for the elderly 3) supplying foster family for the elderly 4) supporting health garden and exercise park 5) protecting the elderly rights 6) establishing elderly care center and network.

From the research findings, the subdistrict administration organization has to encourage the social welfare management for the elderly by using active management, promoting the participation of families and communities, training and developing the personnel continuously, establishing network for powering working network, and integrating activities.

Key Words : Social Welfare Management, Quality of Life of the Elderly

บทนำ

โครงสร้างประชากรโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 6,070.6 ล้านคน ในปี พ.ศ.2543 เป็น 7,851.4 ล้านคน ในปี พ.ศ.2568 ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 10 ในปี พ.ศ.2543 เป็นร้อยละ 15 ในปี พ.ศ. 2568 ในขณะที่ประชากรวัยเด็ก (อายุ 0-14 ปี) มีจำนวนลดลงจากร้อยละ 30.1 ในปี พ.ศ.2543 เหลือร้อยละ 24.2 ในปี พ.ศ.2568 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของประชากรกำลังเปลี่ยนจากโครงสร้างประชากรวัยเด็กในอดีตเป็นประชากรวัยสูงอายุหรือสังคมผู้สูงอายุในอนาคต และถ้าพิจารณาในแต่ละภูมิภาคของโลกทำให้ทราบว่ายุโรปมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” มากที่สุดในโลก กล่าวคือ มีสัดส่วนของประชากรวัยสูงอายุร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่แอฟริกามีสัดส่วนของประชากรวัยสูงอายุเพียงร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งประเทศที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ได้แก่ อิตาลี ญี่ปุ่น กรีซ เยอรมันนี และสวิสเซอร์แลนด์ ประเทศเหล่านี้มีลักษณะทางประชากรที่สำคัญ เช่น อัตราเกิดต่อประชากรพันคนค่อนข้างต่ำ และมีอัตราตายต่อประชากรพันคนต่ำเช่นกัน แต่มีอายุขัยเฉลี่ยค่อนข้างสูง ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก (ดุจฤดี คงสุวรรณ์ และวรรณะ รัตนพงษ์, 2554)

ในประเทศไทย ปี พ.ศ.2503 ประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีเพียง 1.5 ล้านคนหรือประมาณร้อยละ 5.4 ของประชากรทั้งหมดเท่านั้น แต่ขนาดของประชากรตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้น 7 เท่าตัว คือประมาณ 7.6 ล้านคนในปี พ.ศ.2552 หรือคิดเป็นร้อยละ 11.5 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้ปี พ.ศ.2552 เป็นปีที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย (Aging Society) อย่างสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงประเทศไทยมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด การเพิ่มขนาดและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุไทยยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยในปี

พ.ศ.2568 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 14.9 ล้านคนหรือคิดเป็น 2 เท่าของประชากรผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2552 และในปี พ.ศ.2573 จะเพิ่มขึ้นประมาณ 17.8 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 25 (ประมาณ 1 ใน 4) ของประชากรไทยทั้งประเทศ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2553 : 8-9)

การจัดสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐนั้นนับว่าเป็นรูปแบบกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมในปัจจุบัน การบริการของภาครัฐจะเน้นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า (Public Assistance) บรรเทาทุกข์ชั่วคราว รัฐจึงไม่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเชิงระบบหรือโครงสร้างปัญหาการดำเนินงานและวางแผน คือ ใช้ระบบการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-dawn) ต้องรอคำสั่งในการดำเนินงานและวางแผนจากส่วนกลาง เป็นหลักขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่างๆ ทำให้การจัดสวัสดิการไม่ทั่วถึง ให้ความสำคัญบางส่วนและละเลยบางส่วน แนวทางในการจัดสวัสดิการไม่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประชาชน (วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ, 2547 : 24)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และรัฐต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550 : 25) ในขณะที่ภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการสงเคราะห์และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 1)

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การบริการตรวจสุขภาพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการ และสวัสดิการสังคมในด้านต่างๆ แต่ยังไม่ทั่วถึงและตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนั้น เพื่อให้ผู้สูงอายุในองค์การบริการส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านพัฒนาชุมชนและงานสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาทำการวางแผนและพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

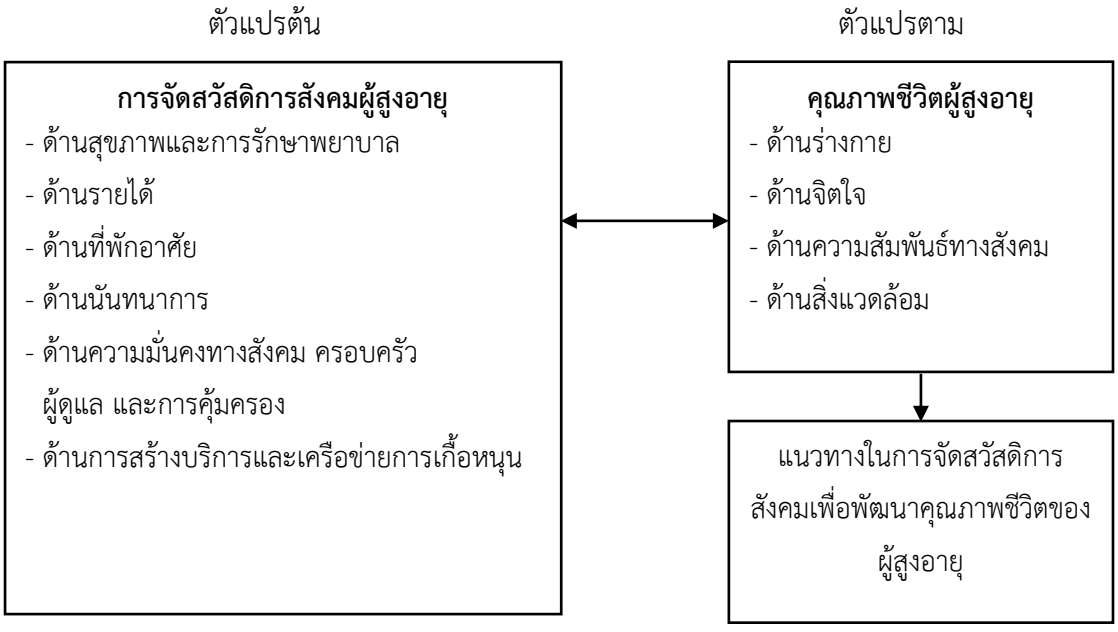
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

4. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแล และการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548 : 29-32) และตามเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (The WHOQOL group, 1994 อ้างถึงใน ศรีเมือง พลังฤทธิ์, 2547 : 22) ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 14 แห่ง จำนวน 8,065 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ยามาเน่ (Yamane Taro, 1973 : 108) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ค่า สัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และนักพัฒนาชุมชน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากบุคคลที่มีความโดดเด่นในการปฏิบัติหน้าที่ โดยพิจารณาจากคะแนนการตรวจรับรองมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ.2555 โดยนำผลจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.27,S.D.= 0.64) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ($\overline{X}$ = 3.52, S.D.= 0.77) รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ($\overline{X}$ =3.51, S.D.= 0.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่พักอาศัย ($\overline{X}$ = 2.93 , S.D.= 0.78)

2. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.34, S.D.= 0.60) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($\overline{X}$ = 3.53, S.D.= 0.71) รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ = 3.48, S.D.= 0.58) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านร่างกาย ($\overline{X}$ = 3.04, S.D.= 0.73)

3. ความสัมพันธ์ของการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ (r = 0.686) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านนันทนาการ

(r = 0.617) รองลงมาคือ ด้านที่พักอาศัย (r= 0.584) อันดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน (r= 0.570) อันดับที่ 4 คือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง (r= 0.558) อันดับที่ 5 คือ ด้านรายได้ (r= 0.552) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล (r= 0.517)

4. แนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลต้อง 1) ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล 2) จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ และจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ 3) จัดบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ 4) จัดสวนสุขภาพและลานออกกำลังกาย 5) คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ และ 6) จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ

การอภิปรายผล

1. การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความสำคัญในการดูแลด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ผู้สูงอายุมากกว่าด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และด้านรายได้ จึงทำให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านอื่นๆ ไม่เพียงพอส่งผลทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวณี เกษมสินธ์ (2553 : 47-48) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านบุคลากร ด้านบริการทางสังคม ด้านการประสานงาน และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านนันทนาการ ด้านการทำงานและการมีรายได้ ด้านการศึกษา และด้านที่อยู่อาศัย จึงส่งผลทำให้การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีสงครามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม มีการจัดด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาด้านจิตใจไม่ทั่วถึง หรือองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งในอำเภอบ้านลาดยังไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของมณัฐกร คงทอง (2553 : 65) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาชุมชนริมทางรถไฟภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเทศบาลมีการให้การดูแลคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพร่างกายและด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านสัมพันธภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับต่ำ จึงส่งผลทำให้ความคิดต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ของการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านนันทนาการ รองลงมาคือ ด้านที่พักอาศัย อันดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน อันดับที่ 4 คือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง อันดับที่ 5 คือ ด้านรายได้ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล เป็นเพราะว่าผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิดด้านนันทนาการ ด้านที่พักอาศัย การสร้างเครือข่าย และความมั่นคงทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่งผลทำให้มีความสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระพงษ์ บางเดี่ยว (2554 : 77) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบท จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีปัจจัยพื้นฐานของชีวิตอยู่ในระดับสูง มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุในระดับต่ำ ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการดูเอาใจใส่จากครอบครัวและระบบการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้อง 1) ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล 2) จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ และจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ 3) จัดบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ 4) จัดสวนสุขภาพและลานออกกำลังกาย 5) คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ และ 6) จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2553 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553 : 7 - 8) ได้บัญญัติให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ประกอบด้วย การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น และการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

ข้อค้นพบจากการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยใช้หลักการบริหารเชิงรุก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน จัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการทำงานและบูรณาการกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารควรมีนโยบาย โครงการ และกิจกรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมโดยส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวร่วมกิจกรรมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นทุกครั้ง ควรมีการสร้างเครือข่ายในการทำโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสร้างเครือข่ายอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุภายในตำบลให้เข้มแข็งมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีนโยบายร่วมกันในการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในแต่ละตำบลให้ทั่วถึง และมีสวัสดิการครอบคลุมทุกด้าน

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการประสานงานระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการให้บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลกับผู้สูงอายุรวมทั้งมีการเยี่ยมบ้านตรวจอาการเจ็บป่วยในชุมชน

2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ ส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุ จัดให้มีการบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งมีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลหรือดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีสวนสุขภาพและลานออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้น ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในรูปแบบของกลุ่ม ชมรม หรือสมาคมผู้สูงอายุควรมีการจัดให้มีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งเพื่อดูแลผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษากระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจของชุมชนด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

3.2 ควรศึกษาผลกระทบของนโยบายส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุของรัฐบาลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เทพเพ็ญวานิสย์.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ดุจฤดี คงสุวรรณ์ และวรรณะ รัตนพงษ์. (2554). **ประชากรและสังคมโลก.** คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. ค้นเมื่อ ตุลาคม 27, 2554 จาก http://www.baanjomyut.com/library/global_community/02_2.html

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2553). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2552.** กรุงเทพฯ : บริษัท ทีคิวพี จำกัด.

มณัฐกร คงทอง. (2553). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาชุมชนริมทางรถไฟภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ยุวณี เกษมสินธ์. (2553). **สภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมสาหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (2550). **ราชกิจจานุเบกษา** 124 (24 สิงหาคม 2550) : 112 -116.

วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ. (2547). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วีระพงษ์ บางเดี่ยว. (2554). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบท จังหวัดยโสธร.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศรีเมือง พลังฤทธิ์. (2547). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตนเอง ครอบครัว และชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** Third editio. New York : Harper and Row Publication.